ACJ7046

PENAUNGAN DALAM KEPEMIMPINAN
POLITIK MELAYU: UMNO KELANTAN 1946-1990

MOHD ALI KAMARUDIN

Tesis Untuk Memenuhi Keperluan Ijazah
Doktor Falasafah

Institut Pengajian Siswazah Dan Penyelidikan
Universiti Malaya

1998

Perpustakaan Universiti Malaya
A505623114

KANDUNGAN

Penghargaan		i
Abstrak Kajian		iii
Senarai Singkatan		vi
Senarai Jadual		ix
Bab I:	**Pendahuluan**	
1.1	Pengenalan	1
1.2	Masalah Dan Tujuan Kajian	1
1.3	Sorotan Kajian Kepemimpinan Politik Melayu	13
1.4	Penjelasan Konsep	26
	1.4.1 Kepemimpinan Politik	26
	1.4.1.1 Kedudukan Rasmi	27
	1.4.1.2 Perlakuan Dan Personaliti	~~75~~ 37
	1.4.2 Penaungan	53
	1.4.2.1 Ketidakseimbangan Dalam Perhubungan	54
	1.4.2.2 Kepentingan Organisasi	64
1.5	Kaedah Dan Masalah Dalam Penyelidikan	73
1.6	Organisasi Penulisan	78
1.7	Notakaki	81

Bab 2: Penaungan Politik Dan Kepemimpinan Bangsawan Melayu Kelantan: Dari Politik Tradisional Ke Politik Berparti

2.1 Pengenalan 96

2.2 Penaungan Dan Kepemimpinan Melayu Tradisional 97

2.2.1 Struktur Dan Hubungan Sosial 97

2.2.2 Kemunculan Institusi Kesultanan 101

2.2.3 Kemunculan Golongan Pembesar 110

2.3 Penaungan Dan Kepemimpinan Politik Melayu Dalam Era Kolonialisme 118

3.3.1 Kemerosotan Dan penerusan Kepemimpinan Politik Melayu 118

2.3.2 *Malayan Union*, Bangsawan Melayu Dan UMNO 125

2.4 Kesimpulan 135

2.5 Notakaki 139

Bab 3: Penaungan: UMNO Kelantan Dan Penerusan Kepemimpinan Bangsawan

3.1 Pengenalan 156

3.2 Asas Dan penerusan Kepemimpinan Bangsawan 157

3.2.1 Cabaran Dan Perpecahan Awal Dalam Kepemimpinan Bangsawan 157

3.2.2 Pemulihan UMNO Kelantan 160

3.3 Kejayaan Dan Kegagalan Kepemimpinan Bangsawan 168

3.3.1 Kepemimpinan Dato' Ismail Mahmud (Dato' Bentara Kiri) 168

3.3.2 Kepemimpinan Tengku Indra Petra (Tengku Besar Indra) 173

3.3.2.1 Penerusan cabaran Parti Negara 179

3.3.2.2 Cabaran PAS Dan Krisis Dalaman 183

3.3.3 Kepemimpinan Tunku Abdul Rahman (Tunku Perdana Menteri) 193

3.3.4 Kepemimpinan Dato' Nik Ahmed Kamil (Dato' Seri Setia Raja) 197

3.4 Kesimpulan 206

3.5 Notakaki 209

BAB 4: Penaungan: UMNO Kelantan Dan Pengukuhan Kepemimpinan Bangsawan

4.1 Pengenalan 227

4.2 Perubahan Sikap UMNO Dan Pendekatan Baru Kepemimpinan Bangsawan 228

4.3 Kepemimpinan Bangsawan, Kemantapan Parti Dan Pembinaan Pengaruh 241

4.3.1 Kemunculan Tun Abdul Razak 241

4.3.2 Razak-Razaleigh Dalam Politik Naungan 253

4.3.2.1 Peminggiran Veteran Parti 253

4.3.2.2 Kemasukan Tokoh Baru 263

4.3.3 Razak-Razaleigh Dan politik Pembangunan 272

4.3.3.1 Keterlibatan MAJLIS 272

4.3.3.2 Pengagihan Projek Pembangunan 277

4.3.3.3 Implikasi Politik Pembangunan 282

4.4 Kesimpulan 294

4.5 Notakaki 299

BAB 5: Penaungan: UMNO Kelantan Dan Strategi Baru Dalam Peningkatan Pengaruh Kepemimpinan Bangsawan

5.1 Pengenalan 316

5.2 Gagasan Politik Baru Dan Pembinaan Pengaruh 318

5.2.1 kemunculan Politik Baru 318

5.2.2 *Protege*, Politik Baru Dan pembentukan Imej 326

5.3 Kepemimpinan Bangsawan Dan Penerusan Pembinaan Pengaruh 337

5.3.1 Tengku Razaleigh, Konsolidasi Kuasa Dan Kajatuhan Kerajaan PAS 337

5.3.2 Tengku Razaleigh Dan Penerusan Politik Pembangunan 355

5.3.2.1 Kelantan Dalam pembangunan Ekonomi dan Wilayah 355

5.3.2.2 Pembangunan Aktiviti Keagamaan 373

5.3.2.3 Pembangunan Dan Peningkatan Imej 377

5.4 Kesimpulan 382

5.5 Notakaki 387

BAB 6: Penaungan: UMNO Kelantan, Kepemimpinan Bangsawan Dan Krisis kepemimpinan UMNO Malaysia

6.1 Pengenalan 410

6.2 Bermula Krisis Dan Perpecahan Kepemimpinan UMNO 411

6.3 Perpecahan UMNO Dan Kejatuhan Kerajaan Kelantan 431

6.3.1 Implikasi Dari Krisis Kepemimpinan UMNO 431

6.3.2 Krisis UMNO Kelantan 441

6.4 Kesimpulan 464

6.5 Notakaki 470

BAB 7: KESIMPULAN: RINGKASAN DAN RUMUSAN

7.1 Penglibatan Tokoh Bangsawan 487

7.2 Kepentingan Penaung Politik 490

7.3 Penutup 507

7.4 Notakaki 508

Bibliografi 509

Senarai Temubual 532

Biografi Ringkas 540

Lampiran

I 542
II 543
III 544
1V 546
V 547
VI 548
VII 549
VIII 551

PENGHARGAAN

BISMILLAH - HIRRAHMANNIRRAHIM

Syukur kehadrat Allah s.w.t kerana dengan limpah kurnianya, tesis ini dapat juga disiapkan sepertimana yang telah dijadual.

Melalui ruang yang terhad ini ingin saya menyampaikan rasa penghargaan kepada semua pihak yang telah memberikan kerjasama dan sumbangan di dalam menjayakan penyelidikan dan penulisan tesis ini.

Kepada Prof. Madya Dr. Hussain Mohamed terima kasih yang tidak terhingga ingin saya ucapkan di atas segala kesabaran yang telah ditunjukkan selama menyelia tesis ini. Sesungguhnya kesabaran beliau, serta kritikan-kritikannya yang membina itu banyak memberikan semangat kepada saya untuk terus berusaha bagi menyiapkan penulisan tesis yang seringkali tergendala ini.

Kepada Dr. Syed Husin Ali (bekas Profesor Institut Pengajian Siswazah dan Penyelidikan Universiti Malaya) terima kasih saya ucapkan kerana kesudian beliau menjadi penyelia utama, pada peringkat awal penulisan ini. Walaupun beliau terpaksa meninggalkannya (kerana berhenti daripada perkhidmatan universiti), namun masa yang singkat itu telah memberi peluang kepada saya untuk mengenali aspek penaungan dengan lebih mendalam lagi.

Terima kasih juga ingin saya sampaikan kepada Dato' Prof. Dr. Zakri Ab. Hamid, bekas Timbalan Naib Canselor (Pembangunan dan Latihan) Universiti Kebangsaan Malaysia, *my neighbour*, yang telah memberikan saya peluang mendapatkan cuti sabatikal bagi menulis kembali tesis ini setelah semua draft pertamanya "ditelan" komputer.

Kepada rakan-rakan bekas Ketua Jabatan Sains Politik, Universiti Kebangsaan Malaysia, Wan Ab. Rahman Wan Latif, Soleha Haji Hassan Adli, Dr. Sanusi Osman, Dr. Harold Crough dan Ghazali Mayudin terima kasih diucapkan di atas sikap *understanding* anda.

Tidak lupa juga terima kasih ditujukan kepada Dr. Aminudin Yusof, Dr. Ahmad Atori Hussein, Dr. Hanapi

PERPUSTAKAAN INSTITUT PENGAJIAN
SISWAZAH DAN PENYELIDIKAN
UNIVERSITI MALAYA

Dollah, Dr. Nik Anuar Mahmud dan Dr. P. Ramasamy, serta Morsin Parman yang tidak pernah "kedekut" masa dan waktu apabila diajak berbincang, sepanjang penyelidikan dan penulisan tesis ini berjalan.

Begitu juga kepada rakan-rakan di dalam UMNO, PAS, Parti Melayu Semangat 46, dan Perkhidmatan Tadbir Negeri Kelantan (KnCS) yang telah memberikan kerjasama dan pertolongan semasa tesis ini berada di peringkat penyelidikan. Terima kasih di atas sumbangan anda.

Kepada pihak Perpustakaan Universiti Kebangsaan Malaysia, Perpustakaan Universiti Malaya, Perpustakaan BERNAMA, Perpustakaan New Straits Times dan Arkib Negara terima kasih diucapkan di atas segala kerjasama yang telah diberikan itu.

Manakala, kepada semua kakitangan am di Jabatan Sains Politik, UKM saya ucapkan ribuan terima kasih di atas pertolongan yang telah dihulurkan. Kepada Mariam dan Faizah (yang tidak pernah bersungut), budi-baik anda berdua tetap saya kenang kerana sudi menaip tesis ini. Untuk Rahim dan Salmah, tanpa bantuan anda sudah pasti kerja-kerja menulis tesis ini menemui kesukaran. Begitu juga kepada Abdul Rashid Mohamed Kutty, bekas pelajar siswazah Jabatan Sains Politik, UKM kerana sedia bersekang mata untuk menyemak kesemua ejaan yang terkandung di dalam tesis ini.

Akhir sekali, kepada rakan-rakan, serta orang perseorangan yang telah memberikan galakan dan kerjasama (sewaktu penyelidikan dan tulisan ini dilaksanakan), terima kasih yang tidak terhingga diucapkan. Untuk isteri, Khalilah Mohd. Talha dan anak-anak, Wirda dan Fitra sambutlah salam sayang di atas segala kesabaran yang telah ditujukkan selama penyelidikan dan penulisan tesis ini berjalan.

Mohd. Ali Kamarudin
Jabatan Sains Politik
Universiti Kebangsaan Malaysia
Bangi, Selangor.

Disember 1998

ABSTRAK KAJIAN

Sebagai kajian sosiologi politik, tulisan ini pada umumnya membicarakan tentang fenomena penaungan dalam kepemimpinan politik Melayu. Dari segi sejarah, kepemimpinan politik di dalam masyarakat Melayu merupakan "hak milik" golongan bangsawan. Justeru, apabila UMNO ditubuhkan sebagai parti politik massa Melayu moden pada 1946, kepemimpinannya juga terus dikuasai oleh golongan bangsawan Melayu ini.

Kewujudan fenomena ini amat "terasa" sekali dalam perkembangan UMNO Kelantan. Sebagai sebuah parti yang berada di tengah-tengah masyarakat Melayu yang masih lagi tebal dengan ciri-ciri tradisional, maka di dalam jangkamasa 1946 hingga 1990, UMNO Kelantan begitu "terikat" dengan kepemimpinan bangsawan. Pada peringkat awal penubuhannya, peranan tokoh bangsawan begitu terserlah kepentingannya sebagai penaung politik simbolik. Mereka yang mengetuai UMNO diharapkan mampu menjadikan diri masing-masing sebagai "daya tarikan" untuk menarik sokongan masyarakat Melayu Kelantan terhadap parti itu. Ini disebabkan, pada ketika yang sama, UMNO Kelantan juga menghadapi persaingan daripada parti politik kanan Melayu yang lain seperti Parti Negara dan PAS. Walau bagaimanapun, disebabkan

perubahan masa, serta keinginan UMNO untuk muncul sebagai parti pemerintah di Kelantan, maka tokoh bangsawan yang mengetuai parti itu juga perlu berperanan sebagai penaung politik substantif.

Sejak itu, fenomena penaungan tidak lagi wujud semata-mata berasaskan hubungan yang tidak setara di antara pemimpin dengan pengikut, (seperti yang wujud disebalik gagasan penaung politik simbolik), tetapi ia juga muncul di atas kemampuan pemimpin itu menggunakan organisasi yang dikuasainya bagi mewujudkan suasana "berbalas keuntungan" (exchange of favour) di antara dirinya dengan para pengundi, serta ahli-ahli UMNO sendiri. Serentak dengan itu, UMNO juga telah berubah menjadi parti politik yang bersifat penaungan (political party patronage).

Maka itu adalah menjadi matlamat kajian ini untuk melihat perhubungan yang wujud (inter-relationship) di antara kepemimpinan bangsawan dengan perkembangan yang dilalui oleh UMNO Kelantan. Di samping itu, kajian ini juga cuba menunjukkan bagaimana fenomena penaungan mempunyai kecenderungan untuk melahirkan pemimpin politik yang kuat dan berpengaruh, serta sekaligus menjadikan organisasi yang dipimpinnya itu lebih kukuh dan dinamik.

STUDY ABSTRACTS

This political sociology study generally discusses the patronage phenomenon in Malay political leadership. From the historical viewpoint, political leadership in Malay society has always been dominated by its aristocrats. As such, when UMNO was formed in 1946 as a modern Malay political party for the masses, its leadership continued to be in the control of the Malay aristocracy.

Nowhere was this phenomenon more evident than in the development of Kelantan UMNO. As a party that emerged within a Malay society still strongly bound to traditional values, Kelantan UMNO was inexorably tied to its aristocrat leaders from the period 1946 to 1990. In the early days of its struggle, aristocrat leaders were deemed essential to Kelantan UMNO. As symbolic political patrons, they could influence the general public to support the party, and the significance of their role was underlined in the light of competition from other rightist political parties like Parti Negara and PAS. However, the passage of time and UMNO's own ambition to become the ruling party in Kelantan placed new demands upon these aristocrat leaders in that they also had to assume the role of substantive political patrons.

Since then, the patronage phenomenon no longer existed as an unequal relationship between the leader and his follower (as was the case for symbolic political patrons), but was also based upon the leader's ability to use the organisation under his influence to create an exchange of favour between himself and the voters as well as the UMNO members themselves. At the same time, UMNO had also evolved to become a party that was based on political party patronage.

It is therefore the objective of this study to look at the inter-relationship between the aristocrat leadership and the development of Kelantan UMNO. Besides this, it also attempts to show that the patronage system has the tendency to create strong and influential political leaders who are able to transform the organisations they lead to become stronger and more dynamic.

SENARAI SINGKATAN

ADUN	-	Ahli Dewan Undangan Negeri
Berjasa	-	Barisan Jemaah Islam Se Malaysia
BN	-	Barisan Nasional
DAP	-	Democratic Action Party
DEB	-	Dasar Ekonomi Baru
DUN	-	Dewan Undangan Negeri
EXCO	-	Executive Councillor
FELDA	-	Federal Land Development Authority
FAMA	-	Federal Agriculture Marketing Authority
Gerakan	-	Gerakan Rakyat Malaysia
GGPMK	-	Gabungan Pesekutuan Pemuda Melayu Kelantan
Hamim	-	Hisbul Muslimim
IMP	-	Independence Malayan Party
JMBRAS	-	Journal of Malaya/Malaysia Branch Royal Asiatic Society
JSBRAS	-	Journal of Straits Branch Asiatic Society
KEMAS	-	Kemajuan Masyarakat
KESEDAR	-	Kelantan Selatan Development Authority (Lembaga Kemajuan Kelantan Selatan)
KADA	-	Kemubu Agriculture Development Authority (Lembaga Kemajuan Kemubu)
MAJLIS	-	Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan

MAGERAN	-	Majlis Gerakan Negara
MIC	-	Malaysian Indian Congress
MCA	-	Malaysian Chinese Association
PAS	-	Parti Islam Se Tanah Melayu (Parti Islam Malaysia)
PS46	-	Parti Semangat 46 (Parti Melayu Semangat 46)
PESAKA	-	Parti Pesaka Anak Sarawak
PMK	-	Persatuan Melayu Kelantan
PPMK	-	Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
Petronas	-	Petroliam National Berhad
Pernas	-	Perbadanan National Berhad
PPP	-	People's Progressive Party
RMK	-	Rancangan Malaysia Kedua
RMT	-	Rancangan Malaysia Ketiga
RME	-	Rancangan Malaysia Keempat
SNAP	-	Sarawak National Party
SUPP	-	Sarawak United People's Party
USNO	-	United Sabah National Organization
UMNO	-	United Malays National Organization (Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu)

SENARAI JADUAL

Jadual I	Senarai Jumlah Parti dan Calon Yang Bertanding Di Peringkat Dewan Undangan Negeri Kelantan pada tahun 1959	178
Jadual II	Keputusan Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Kelantan 1959	187
Jadual III	Keputusan Pilihanraya Dewan Parlimen dan Dewan Undangan Negeri Kelantan 1959 dan 1964: Perbandingan Prestasi UMNO dan PAS	202
Jadual IV	Senarai Di Antara Tokoh-Tokoh UMNO Yang Muncul Pada Pertengah-an 1960-an (1967-1969)	266
Jadual V	Tokoh Agama Yang Bergerak Cergas Di dalam UMNO Pada Pertengahan Kedua 1960-an (1967-1969)	270
Jadual VI	Keputusan Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Kelantan 1964 dan 1969: Bandingan Prestasi Di antara UMNO/Perikatan dan PAS	289
Jadual VII	Keputusan Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Kelantan: Bandingan Presatasi UMNO/ Perikatan dan PAS Dalam Tempoh 10 Tahun (1959-1969)	290
Jadual VIII	Keputusan Pilihanraya Peringkat Parlimen Di Negeri Kelantan: Bandinga Prestasi UMNO/Perikatan dan PAS Dalam Tempoh 10 Tahun (1959-1969)	292
Jadual IX	Keputusan Pilihanraya Peringkat Parlimen 1969: Bandingan Presta-si Di Antara Parti Perikatan dan Parti Pembangkang	320
Jadual X	Pilihanraya Kelantan 1978: Parti Bertanding dan Jumlah Kerusi/ Undi	350

Jadual XI Jumlah Undi Calon UMNO dan PAS Di Kawasan Parlimen Ulu Kelantan 1959-1978 366

Jadual XII Keputusan Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Kelantan 1982: Bandingan Prestasi Di Antara UMNO/BN dan PAS 436

Jadual X111 Keputusan Pilihanraya Dewan Undangan Negeri Kelantan 1986: Bandingan Prestasi Di Antara UMNO/BN dan PAS 449

Jadual XIV Keputusan Pilihanraya Dewan Parlimen dan Dewan Undangan Negeri Kelantan 1990: Bandingan Prestasi Di Antara UMNO/BN dan Angkatan Perpaduan Ummah 463

NEGERI KELANTAN